

het ondraaglijk besef

nieuwsbrief van het fonds suzan daniel

colofon

'het ondraaglijk besef' is de halfjaarlijkse nieuwsbrief van het
'het ondraaglijk besef' est la lettre d'information semestrielle du

FONDS **suzan daniel**

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archives et centre de documentation homo/lesbien

postbus / boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1
suzan.daniel@skynet.be
+32(0)9-223.63.74 (Anne) +32(0)9-223.58.79 (Bart)

ontwerp & opmaak: Hilde De Bock
druk: Sint-Joris, Merendree

verantwoordelijke uitgever:
Omar Van Hoeylandt, Kroonprinsstraat 29, 9031 Drogenen

omslagillustratie: foto Willy Dé, uit 'Emensipasie', juli-augustus 1981, p 3

Het Fonds Suzan Daniel vzw is een initiatief van:
Lies De Gendt, Anne Ganzevoort, Denise De Weerd,
Bart Hellinck, Hans Soetaert en Omar Van Hoeylandt.

Het Fonds Suzan Daniel werkt samen met AMSAB (Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging vzw), KADOC (Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum), AVG (Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis vzw) en RoSa (Rol en Samenleving vzw) en heeft de steun van het Liberaal Archief vzw en het ADVN (Archief en Documentatiecentrum van het Vlaams-Nationalisme vzw).

*A nos ami(e)s francophones.
En attendant de nous perfectionner dans la langue de Voltaire, nous sollicitons de nos lecteurs et lectrices toute leur indulgence. Merci.
Suzanne De Pues alias Suzan Daniel.*

lidgeld / cotisation 500 BEF / 12,50 EU
steunend lid vanaf / membre de soutien à partir de 2.000 BEF / 50 EU
rekeningnummer / numéro de compte 068-2150156-81
leden ontvangen gratis de nieuwsbrief
les membres reçoivent gratuitement la lettre d'information

f o n d s s u z a n d a n i e l

Vanuit de vaststelling dat er al veel verloren is gegaan en bekommerd om wat dreigt te verdwijnen, kwamen eind 1995 drie mannen en drie vrouwen samen.

Na een grondige voorbereiding werd op 8 mei 1996 de vzw Fonds Suzan Daniel, homo/lesbisch archief en documentatiecentrum, opgericht.

Deze pluralistische vereniging wil alle informatiedragers uit het homo/lesbisch verleden en heden verzamelen, ordenen, inventariseren en ter beschikking stellen van geïnteresseerden.

Daarnaast plant het Fonds ook allerlei activiteiten rond dit materiaal: inrichten van tentoonstellingen, studie- en vormingscycli, publiceren van studies, documenten, enz.

Om dit alles professioneel te verwezenlijken wordt in de praktijk samengewerkt met erkende archiefinstellingen. Ook zij achten dit thema belangrijk en willen zich inzetten om er een extra aandachtspunt van te maken.

In een eerste fase wil het Fonds zich richten op het verzamelen van verenigings- en privé-archieven. Op termijn zal door een gezamenlijke catalogus het materiaal toegankelijk worden gemaakt.

Ayant constaté que beaucoup de documents se sont perdus déjà et soucieux de ce qui risque de disparaître, trois hommes et trois femmes se réunirent fin 1995. Le 8 mai 1996 l'asbl Fonds Suzan Daniel, archives et centre de documentation homo/lesbien, fut fondé après de profonds travaux préparatoires.

Cette association pluraliste se propose de rassembler, de ranger, d'inventorier tous les documents et sources d'informations du passé homo/lesbien et de les mettre à la disposition du public intéressé. Le Fonds prévoit aussi l'organisation d'activités diverses autour de ces matériaux: des expositions, des cycles d'études et de formation, la publication des études, des documents, etc. La coopération dans la pratique avec des Archives reconnues doit garantir une réalisation professionnelle de tous ces projets.

editoriaal

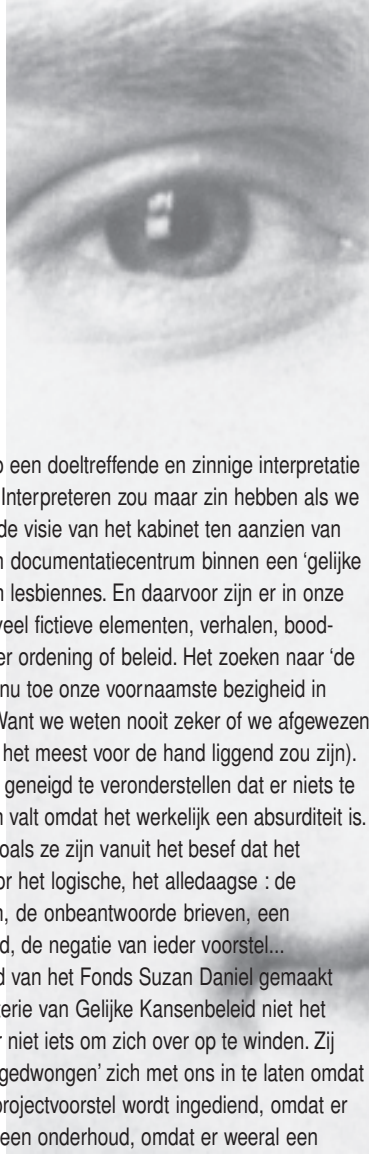
Waarde lezer,

Geheel in tegenstelling tot datgene waarover ik u wou schrijven, voel ik mij verplicht u in te lichten over een zaak die zich reeds geruime tijd aan ons opdringt. En het is zo moeilijk de omvang van deze zaak uit te leggen, omdat ik niet goed weet waar vandaan deze zaak tot ons komt noch waarheen ze verdwijnt. En als ik er goed over nadenk kan ik toch maar zeer onvolledig zijn omdat vorm en inhoud van deze zaak even vaag als ondoorzichtig zijn. De absurditeit van dit verhaal ligt hem veeleer in de zakelijke evidentie waarmee een gewone vraag wordt voorgesteld alsof het de grootste onredelijkheid betreft.

Sinds januari 1998 onderhandelt het Fonds Suzan Daniel met het Vlaams Ministerie van Gelijke Kansenbeleid van Brigitte Grouwels over een 'voorstel tot project' dat de ontsluiting van homo/lesbische archieven en documentatie tot doel heeft. Wij verdedigen dit project met het voor de hand liggend argument dat er door het Fonds al heel veel bronnenmateriaal werd verzameld en dat wetenschappelijk onderzoek naar homoseksualiteit en lesbianisme slechts mogelijk is als deze bronnen ook effectief ontsloten zijn. Terwijl er toch ook geklaagd wordt dat er te weinig onderzoek gebeurt naar de leefwereld van homo's, lesbiennes en biseksuelen (1) en dat de Vlaamse overheid weinig afweet van homo's en lesbiennes (2) en dat vele vooroordelen, onbegrip, vragen en onzekerheden voortvloeien uit een gebrek aan informatie (3). En in recent historisch werk over nieuwe sociale bewegingen wordt het bestaan van een homo/lesbische beweging in het beste geval éénregelig gepresenteerd bij gebrek aan bronnenmateriaal. De behoefte om het verzamelde materiaal te ontsluiten is dus zeer groot.

Nadat het project 'archiefsensibilisering' (mét steun van het ministerie van Gelijke Kansenbeleid) een onverhoopt succes werd, deelde het kabinet ons mee dat een subsidiëring voor een project 'ontsluiting' niet kon omdat het inventariseren en ontsluiten van het verzamelde materiaal eigenlijk tot de werking van het Fonds Suzan Daniel behoort en dat het ministerie enkel 'projecten' steunt, en niet de werking van een organisatie! Waarop wij dan weer argumenteerden dat deze redenering, indien ze consequent wordt toegepast, het indienen van elk project onmogelijk maakt tenzij we met een opwindend gevoel, 'hoogst belangrijke' projecten uitwerken die niets met onze werking te maken hebben. Waarop het kabinet dan weer betreurde dat door het samenwerkingsprotocol tussen het Fonds Suzan Daniel en de Nieuwe Archieven (AMSAB, KADOC, AVG, RoSa, ...) het verzamelde materiaal opnieuw dreigt verspreid te raken. Terwijl toch herhaaldelijk door ons werd uiteengezet dat een homo/lesbisch categoriaal archief, zelfs afgezien van het huidig Vlaams archiefbeleid, financieel niet haalbaar is en dit kabinet de subsidiëring van de Halebifoon wenste te schrappen omdat men geen heil meer ziet in categoriale voorzieningen. En zo kwamen wij dan weer aandraven met een serieus 'afgeslankt' projectvoorstel 'ontsluiting' dat na heel wat palaver weer werd afgewezen etcetera, etcetera...

Het heeft geen zin al onze contacten met het kabinet en al onze voorstellen gedetailleerd te ontleden om de volgorde van belangrijkheid

vast te stellen met het oog op een doeltreffende en zinnige interpretatie en een verantwoord oordeel. Interpreteren zou maar zin hebben als we enig zicht zouden krijgen op de visie van het kabinet ten aanzien van een homo/lesbisch archief en documentatiecentrum binnen een 'gelijke kansenbeleid' voor homo's en lesbiennes. En daarvoor zijn er in onze contacten met het kabinet teveel fictieve elementen, verhalen, boodschappen zonder visie, zonder ordening of beleid. Het zoeken naar 'de zin' van een gesprek was tot nu toe onze voornaamste bezigheid in onze relatie met dit kabinet. Want we weten nooit zeker of we afgewezen of geholpen worden (wat wel het meest voor de hand liggend zou zijn).

Waarde lezer, ik ben ertoe geneigd te veronderstellen dat er niets te verhelderen of te doordringen valt omdat het werkelijk een absurditeit is. Men moet de zaken nemen zoals ze zijn vanuit het besef dat het absurde uitgebeeld wordt door het logische, het alledaagse: de ontelbare telefoongesprekken, de onbeantwoorde brieven, een onderhoud dat niet plaatsvond, de negatie van ieder voorstel...

Wat wij op die paar jaar tijd van het Fonds Suzan Daniel gemaakt hebben, heeft voor het ministerie van Gelijke Kansenbeleid niet het geringste belang, het is zeker niet iets om zich over op te winden. Zij worden hoogstens af en toe 'gedwongen' zich met ons in te laten omdat er opnieuw een 'aangepast' projectvoorstel wordt ingediend, omdat er opnieuw gevraagd wordt om een onderhoud, omdat er weeral een telefoon moet beantwoord worden...

In feite komt het hierop neer: er bestaan kennelijk regels die wij moeten accepteren en waarvan het niet ter zake doet waarvandaan ze komen en waartoe ze dienen tenzij om een spel te spelen. De ene partij kent de regels altijd beter omdat zij zelf deze regels bepaalt. De onwetenden die achterblijven met de onbeantwoorde vraag moeten zich maar grondiger verdiepen in plaats van voortdurend de regels in vraag te stellen. En wie de regels accepteert moet er zich naar gedragen, ook al zijn die regels helemaal niet gekend. De situatie is aan het eind van mijn verhaal even ondoorzichtig als ze in het begin was en zelfs dat inzicht helpt ons geen stap vooruit.

Dit geschrijf verheldert dus niets tenzij dat er véél meer homo/lesbisch archief en documentatiemateriaal bewaard is gebleven dan aanvankelijk werd gedacht, maar er is geen frank voor het inventariseren van dit materiaal. Wetenschappers en studenten zouden kunnen juichen, het enige wat wij hen echter kunnen bieden is troost. Maar wat hebben wij (en zij) daaraan?

Omar Van Hoeylandt

foto: brochure "Hoe je ook bent geaard, thuis word je aanvaard", ministerie van Gelijke Kansenbeleid, 1999

(1) Beleidsbrief Gelijke kansen in Vlaanderen 1995-1999, minister van Gelijke Kansenbeleid
(2) Persconferentie: homo's en lesbiennes in Vlaanderen, minister van Gelijke Kansenbeleid, 24 april 1997

(3) Infobrochure 'Hoe je ook bent geaard, thuis word je aanvaard', ministerie van Gelijke Kansenbeleid, 1999

het fonds in 1999

v o r m i n g

Onlangs beleefden de twee vormingsactiviteiten, die het Fonds ondertussen heeft uitgewerkt, hun geslaagde premières.

Op 14 februari kreeg in Ieper een publiek van medewerk(st)ers van Wel Jong Niet Hetero-groepen praktische toelichtingen bij het degelijk bijhouden van een verenigingsarchief. Ze kregen daarbij onder meer het neparchief van de niet-bestaande De Frivole Fijnproevers, vereniging ter promotie van de homo/lesbische gastronomie, ter evaluatie voorgeschoteld.

En op 27 maart speelde Het Gehoor gastheer voor de vorming rond de allereerste Belgische TV-programma's die 'homofilie' als onderwerp hadden.

foto Steven Van Cauwenberghe

p u b l i c a t i o n

Presqu'en même temps que ce deuxième numéro de Het ondraaglijk besef paraît un dépliant en français, dans lequel nous présentons le Fonds Suzan Daniel. Cette publication devrait devenir un instrument important de promotion du centre d'archives et de documentation homo/lesbien, et de son but: sauver notre patrimoine homo/lesbien culturel et historique.

Vous pouvez toujours vous procurer ce dépliant sur simple demande.

2 7 m a a r t 1 9 9 9 : e e n w e r e l d v a n v e r s c h i l ?

St.-Pietersabdij in Gent.

't Was even zoeken... Welke activiteit, welk programma kon het Fonds Suzan Daniel brengen in het cultureel luik van Lesbian ConneXion/s, de fototentoonstelling rond lesbische leefstijlen, lesbische zichtbaarheid? Nee, geen lezing deze keer, besloot Anne en schoof zelf achter de computer. Een oudere lesbische feministe en een jonge lesbo worden op een vrij absurde manier met elkaar geconfronteerd. Er ontspint zich ongewild een gesprek waarin beiden zich aan de hand van allerlei herinneringen een beeld trachten te vormen van elkaars leefwereld...

een wereld van verschil?

De tekst werd gebracht door Luce Premer (Arca Theater) en begeleid door celliste Katlijn Vankerckhove. Als ik even persoonlijk mag zijn... een sfeervolle afsluiter van een prachtige tentoonstelling!

foto Omar Van Hoeylandt

miscellanea

L a M a m a R o m a

Après Bruxelles et Anvers, Liège est la troisième ville gaie de Belgique. Au début des années '70, par exemple, la Cité ardente ne comptait pas moins de 17 bars pour ceux 'qui en sont'. Beaucoup d'allemands - en République fédérale d'Allemagne l'homosexualité masculine était un délit punissable jusqu'en 1969 - et des personnes des alentours de Maastricht étaient attirés par la vie nocturne très intense de la ville, et ont toujours conservé l'habitude d'y aller.

Dès 1973 aux plus anciens s'est ajouté un nouveau pôle d'attraction: La Mama Roma. Maintenant, 26 ans plus tard, cette institution - toujours au rue des Célestines et avec les mêmes patrons - est vraisemblablement la plus ancienne discothèque gaie du pays. En choisissant ce nom inhabituel, les propriétaires, inspirés par les films de Fellini ('Roma') et Pasolini ('Mamma Roma'), voulaient faire référence à la libération des moeurs à l'époque, et à la décadence en Rome antique.

A Liège, comme ailleurs, le milieu gai au début des années '70 était encore très fermé, très 'ghetto'. La nouvelle discothèque par contre, de tendance nettement homosexuelle, ouvrait ses portes à la société. Tout le monde - homo ou hétéro, homme ou femme - y était et est le bienvenu. Son style de décoration moderne en son temps (épuré, avec beaucoup de lignes droites, des plantes vertes, des miroirs,...) a marqué toute une génération de discothèques belges, homo ou non. Et la musique aussi y était d'avant-garde.

La Mama Roma est toujours renommée pour ses spectacles: dès le début quelques fois par an, à partir de 1981 tous les dimanches, et ces 5 dernières années aussi tous les vendredis. Après 26 ans on a ainsi un répertoire - et une garde-robe - assez grand(e) pour pouvoir à chaque fois présenter un spectacle différent. Ces shows totalement belges, réalisés par 4 techniciens et 6 personnes sur scène, sont basés sur le concept de l'autodérision. "Il y a toujours ce jeu qu'un homme joue une femme. Mais les comédiens ne se prennent pas pour des femmes ou des travestis. C'est pas la même chose. On ne se prend pas au sérieux, mais on le fait sérieusement."

BH

**FINI '93
DING DONG
LES CLOCHES
WIZZZZZZ
LES FUSEES
YOUPIE
MAMA ROMA**
16 RUE DES CELESTINES - LIEGE

E . H . W i l f r i e d L a m m e n s

Eind jaren '60 kwam priester Wilfried Lammens in contact met het homomilieu, waar hij getroffen werd door "de grote eenzaamheid van zeer vele homofielen en hun vervreemding en vijandigheid tegenover elke vorm van religieuze beleving". Al snel volgden plannen voor de uitbouw van een pastorale werking. Voortaan zou er maandelijks een eucharistieviering doorgaan. Vervolgens startte hij mee het homoblad Jonathan op, speelde hij een rol bij de oprichting van het Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) Antwerpen, en lag hij aan de basis van de Pastorale Werkgroep Homofilie (PWH).

In het kerkelijke Vlaanderen van toen opende de aanwezigheid van een priester voor de PWH heel wat deuren. Vele tientallen voordrachten werden gehouden, tot in de kleinste parochies. En nogal wat katholieke publicaties, waaronder zelfs de kranten van de Standaardgroep, openden uitgebreid hun kolommen.

Vanuit een christelijke visie probeerden Wilfried Lammens en de PWH te informeren, zonder te bedelen om begrip. Niet te agressief, maar wel zelfbewust. Lammens wilde eigenlijk de gelovige homo's binnen de Kerk houden, en ze strijdbaar maken om haar van binnenuit te veranderen. Steeds scherper werd de houding van de Kerk in vraag gesteld. Zo noemde hij op TV de encycliek Humanae Vitae een onmenselijk document. En op de radio verklaarde hij een andere keer

Antwerpse werkgroep treedt naar buiten
**PRIESTER OPENT PASTORAAL
CENTRUM VOOR HOMOFIELEN**

uit Sjaloom, september 1972

dat de bisschoppen eigenlijk verraad pleegden tegen het evangelie. Dergelijke standpunten werden hem niet door iedereen in dank afgenomen. Maar als priester-arbeider genoot Lammens een grote mate van zelfstandigheid. De Antwerpse bisschop Daem dwong de PWH echter wel tot een naamsverandering, waarbij de verwijzing naar het 'pastorale' diende te verdwijnen. En in 1975 verbood de conservatieve Gentse bisschop Van Peteghem Lammens nog voordrachten te geven in zijn bisdom. Ondertussen is het kerkvolk heel wat mondiger geworden, maar toen had een bisschop nog altijd gelijk. Lammens had dus weinig steun te verwachten, en bond in. In het blad Sjaloom was wel al te lezen geweest: "Conflict met kerkstructuren doen niets af van onze radicaal-evangelische visie op mens en wereld. En bevestigen slechts onze trouw aan een kerk-als-gemeenschap die verder moet geïnformeerd en soms gecontesteerd worden in het kader van een menselijke bevrijding."

Eind jaren '70 verdween Wilfried Lammens uit de homobeweging. Ondanks alle moeilijkheden omwille van zijn engagement heeft hij van zijn bisschop-werkgever nooit een officiële sanctie gekregen.

BH

Lesbische zichtbaarheid
anno 1978 : Liever Heks
voert actie.

Lesbische zichtbaarheid
anno 1999 : Lesbiennedag
en Lesbian Connexion / s

Meer dan twintig jaar geleden hadden de lesbiennes van het Gentse Liever Heks er genoeg van een verborgen bestaan te moeten leiden. Ze besloten in de nacht van 17 november 1978 de stad Gent wakker te schudden uit haar vergenoegzame heteroseksuele slaap. Affiches waarop een stralende vrouw meedeelde dat ze "liever Belgische boter" at, werden overplakt met de slogan "liever lesbisch". De Gentse krant Vooruit begreep deze boodschap als een vraag van de lesbiennes om aanvaarding. Voor de Gentse heksen betekende dat een teleurstelling. Zij repliceerden in hun tijdschrift Heksenvoer :

"Bedankt, houden jullie je begrip maar. We willen niet aanvaard worden. We willen integendeel dat jullie je wél over lesbiennes opwinden. Dat je je opwindt omdat we je met je lesbische gevoelens in jezelf confronteren die je krampachtig probeert weg te moffelen. Dat je je opwindt omdat je weet dat jij ook lesbisch bent".

Maart 1999 : nog steeds worden lesbiennes niet (h)erkend in de heterogeenormeerde maatschappij. Het Lesbies Doefront organiseert de lesbiennedag rond het thema zichtbaarheid. Workshops, lezingen, debatten op verschillende locaties in Gent...voor één dag lesbisch Gent! Op de tentoonstelling in de St-Pietersabdij, georganiseerd door Lesbian ConneXion/s belichten 63 fotografes uit 14 landen lesbische levens, leefstijlen en zichtbaarheid van lesbiennes. "Eens zal de wereld weten wie we zijn !"

LDG

uit Heksenvoer, zonder datum, p 3

'La prisonnière' à Bruxelles (1935)

Le Théâtre du Parc à Bruxelles recevait autrefois régulièrement des troupes françaises. Ainsi on avait programmé à la fin de 1935 La prisonnière, pièce en trois actes, d'Edouard Bourdet. L'actrice Annie Ducaux jouait le rôle d'Irène, la femme qui était prisonnière de ses sens, de ce qui était en elle.

"Deux femmes mariées, avec des maris pas spécialement mauvais, ont une attirance réciproque l'une pour l'autre. Et comme point de ralliement - à tel point qu'il fallait cacher les choses à l'époque - elles s'annoncent toujours par un bouquet de violettes. Et quand on voit l'une

ou l'autre avec ce bouquet, on peut supposer, on peut fantasmer, qu'il va se passer des choses. Mais dans la pièce on ne voit jamais rien."

"Un beau jour un des maris l'apprend. Je ne me rappelle plus les détails, mais ça finit par s'arranger: les deux bonnes femmes retournent avec leurs maris. La bonne morale est sauvée."

C'est Suzanne De Pues - nous la connaissons surtout par son pseudonyme Suzan Daniel - qui nous raconte cette histoire. Elle était alors la première critique cinématographique en Belgique. Et comme Annie Ducaux

faisait aussi du cinéma, Suzanne est allée voir la pièce et l'a ensuite interviewé. "Je ne sais plus comment je l'ai formulée, mais je crois me rappeler que je lui ai demandé: 'Pour jouer aussi bien le rôle de ce personnage - la ressentir comme vous l'avez ressentie - qu'est-ce que je dois en conclure?'"

Annie Ducaux c'est mise à rire. Et c'est dans l'hebdomadaire bruxellois Théâtre et ciné qu'on pouvait lire sa réponse: "Vous êtes une petite curieuse. Comprenez qu'il m'est difficile de répondre, mais pour rester dans le même ordre d'idées, je peux vous répondre ceci: l'année dernière j'ai vu dans la presse que l'on me reprochait de souffrir pour une femme comme pour un homme. C'est à quoi j'ai déclaré: il n'y a pas de manières à souffrir. Elle est la même pour tout le monde."

"Au lieu de répondre - ce qu'elle n'a pas fait en réalité - elle me donnait donc un exemple. Qui est un demi-aveu. Ou en tout cas une preuve de tolérance, au moins." Aujourd'hui Suzanne à toujours la photo dédicacée d'Annie Ducaux: "à mademoiselle Suzan de Pues, un peu indiscreète mais très gentille!" Le verso nous révèle l'impression de Suzanne: "Quelle femme! Une soirée charmante! Plaisir de l'interview!"

BH

s a m e d i r o s e

S a m e d i R o s e 1 9 7 9 - 1 9 9 9
R o z e Z a t e r d a g

Le 28 juin 1970 des homosexuels et lesbiennes commémoraient à Los Angeles, San Francisco, Chicago et New York par des Christopher Street Liberation Day Parades les événements au Stonewall de l'année précédente. C'était le début d'une tradition annuelle.

In eigen land werd 20 jaar geleden voor het eerst een 'Roze Zaterdag' georganiseerd volgens de formule die we nu nog altijd kennen. Een terugblik.

proloog (1): 1973-1974

Vanaf haar prille ontstaan is de Belgische homo- en lesbiennebeweging sterk beïnvloed door wat bij onze noorderburen gebeurde. Wanneer daar eind jaren '60 in verschillende steden 'homofiele studenten' zich verenigden, en een fellere aanpak voorstonden dan het COC, werd het voorbeeld hier dan ook snel gevolgd. In 1969 ontstonden zo de Leuvense en de Gentse Studentenwerkgroep Homofilie (LSWH, GeSWH) en de eveneens Leuvense Recherche et Solidarité Etudiante sur l'Homophilie (RSEH).

Mais ce ne sont pas seulement les Néerlandais qui ont influencé ce qui s'est passé ici. En France quelques homosexuel(le)s en avaient marre d'être un douloureux problème et ils ont fondé en 1971 le Front Homosexuel d'Action Révolutionnaire (FHAR). Ils ont offensé toute de suite les organisations et les militants de gauche en participant au défilé du 1er mai en scandant "Prolétaires de tous les pays, caressez-vous", "A bas la dictature des normaux" et "On n'est jamais trop pédé". En Belgique la RSEH était probablement la première à être touchée par les idées du FHAR, suivie par le démarrage du Mouvement Homosexuel d'Action Révolutionnaire (MHAR) à Liège et à Bruxelles.

Aan Vlaamse kant had de radicaliseringstendens vooral invloed op de GeSWH, dat reeds van bij haar ontstaan sterk maatschappijkritisch was en ook actiegerichter lijkt dan de andere groepen: men deelde pamfletten uit in winkelstraten, aan middelbare scholen en tijdens de 1 mei-stoet, schuimde fuiven af met een danspeloton, hield bescheiden kusacties. Een groepje mensen dat mee deze confrontatiepolitiek droeg, scheurde zich echter eind 1972 af en vormde de Rode Hond. Als deel van de militante, radicale en politieke aanpak die ze voorstonden, stapten ze mee op tijdens een nationale abortusbetoging, vertaalden ze het Rapport contre la normalité van de FHAR, sloten ze zich aan bij de Internationale Homosexuelle Révolutionnaire,...

r o z e z a t e r d a g

Verdere acties werden gepland: op 27 juni 1973 een internationale homodag, in oktober een tweedaags internationaal homocongres. De Rode Hond viel echter al redelijk snel uiteen. De grootse toekomstplannen/-dromen werden dus terug opgeborgen.

Un an plus tard, au sein d'Infoma - un prédécesseur de la Federatie Werkgroepen Homoseksualiteit (FWH) actuelle - on proposait

d'organiser une journée des homophiles, par analogie avec la journée des femmes du 11 novembre. On en est alors resté au stade de la proposition.

proloog (2): 18 maart 1978

Eind 1976 kreeg de Rode Hond dan toch een vervolg met de oprichting van de Rooie Vlinder, socialistische actiegroep voor de bevrijding van de homoseksualiteit. Deze wilde meer naar buiten treden en de maatschappij op een militante wijze confronteren met homoseksualiteit. Daartoe werd deelgenomen aan tientallen abortus-, anti-fascisme, anti-raketten- en anti-kernenergiebetogingen en 1 mei-stoeten, debatten en infovergaderingen. Maar de Rooie Vlinder organiseerde ook zelf manifestaties waar de eigen eisen en platforms naar voor werden geschoven. De meest spectaculaire ondernemingen waren de homodagen.

Inspiré par les journées des femmes, de Rooie Vlinder organisa le 18 mars 1978 sa journée internationale de l'homosexualité. Son but primordial était de soutenir la proposition de loi d'Ernest Glinne (PSB) visant à supprimer l'article 372bis du Code Pénal, qui interdisait les relations homosexuelles avant 18 ans alors que cette limite était de 16 ans pour les rapports hétérosexuelles.

Tout le monde ne voyait pas cette initiative d'un aussi bon oeil. La FWH jugeait la proposition de loi inopportune, et son président se prononçait contre l'événement à Gand dans le journal socialiste Vooruit du même jour. En plus de Rooie Vlinder était confronté à l'opposition de quelques instances communales. Le soir enfin il y avait même une alerte à la bombe.

Toch werd zaterdag 18 maart 1978 uiteindelijk een succes. Het overvolle programma met filmvertoningen, debatten, voordrachten, optredens van o.a. Luk Bral, Ramses Shaffy, Jan Decler, Splinter en verschillende homocabaretgroepen, lokte 2200 personen - homo en hetero, uit binnen- en buitenland - naar het Floraliënpaleis. Verder kwam

Glinne er persoonlijk zijn wetsvoorstel toelichten, terwijl de Studiegroep Pedofilie instond voor de kinderopvang. Rond middernacht verhuisde dan iedereen naar het Kuipke voor het afsluitende janettenbal. *Cette journée internationale de l'homosexualité fut un succès. De Rooie Vlinder était enthousiaste, en dépit de certaines critiques. Mais il recevait également pas mal de critique. L'organisation par exemple n'était certainement pas impeccable; une autre remarque concernait la prédominance de l'amusement au détriment du contenu.* Daarnaast werd de nadruk op het nicherig gedrag niet door iedereen in dank afgenomen. En de vele Nederlanders die de verplaatsing hadden gemaakt, vroegen zich af waarom 'die Belgen' er zo'n consumptief gebeuren van hadden gemaakt. "Een flink confronterende protestmars door het centrum van Gent hadden we op z'n minst verwacht." In 1979 werden ze op hun wenken bediend.

5 mei 1979

Ook al was het niet meteen de bedoeling van de Rooie Vlinder een nieuwe traditie te starten, toch werd het daaropvolgende jaar opnieuw een internationale homodag georganiseerd. Het programma werd 's middags echter uitgebreid met een betoging door het Antwerpse stadscentrum. Pas na zeven weken onderhandelingen hadden de organisatoren de toestemming gekregen voor deze eerste betoging in België met autonome homo/lesbische eisen.

Cette manifestation se voulait une mobilisation à l'appui des deux revendications: l'abrogation de l'art.372bis et l'arrêt de toutes les discriminations de droit et de fait de l'homosexualité. De Rooie Vlinder avait choisi ces réclamations auxquelles tout le monde pouvait souscrire pour ne pas effrayer les sympathisants hétéros ou les homosexuel(le)s moins militant(e)s.

Het avondgebeuren, in de Deurnese Arenahal, kon dan weer wel meer 'janettenpolitiek' worden: "Een strijdfest. Een feest dus. En daar gaan we onszelf vieren, dat wij homo zijn, dat wij dat plezant vinden, dat al wie dat niet geestig vindt de pot op kan, en dat we niet meer met onze voeten gaan laten spelen. Omdat homoseks voor alles geestig is."

Cette modération portait ses fruits. Presque à la dernière minute la FWH décidait de participer activement et d'essayer de fonctionner comme contrepoids au Rooie Vlinder. Les organisateurs avaient conçu cette journée comme une fête du 'coming out', mais en réalité personne ne pouvait prédire combien de gens oseraient y participer. Quelques centaines seulement? Ils étaient 3000. Et il y avait une ambiance, du tonnerre. On parlait d'un point de non retour.

De Rooie Vlinder had vooraf wel massaal reclame gemaakt, zowel naar

het homomilieu als naar progressieve bewegingen. Bovendien waren de Nederlanders heel stevig bewerkt. Op 5 mei waren ze allemaal duidelijk aanwezig. De vrouwenbeweging, progressieve jongerenorganisaties, actiegroepen, enz. Vele homo's en lesbiennes. En een hele hoop Nederlanders. De Volkskrant schatte hun aandeel op 30% tot 40%.

De bezwaren ten aanzien van de internationale homodag

bleken uiteindelijk grotendeels dezelfde als in 1978. Maar het enthousiasme haalde ruimschoots de overhand. Wel betreunden de lesbiennes openlijk dat het avondprogramma nagenoeg exclusief op mannen gericht was.

L'écho de cette journée dans les médias était de nouveau considérable, avec entre autres 5 minutes dans le JT de la BRT. Il y avait aussi un événement déplaisant: quelques jours plus tôt un militant du Rooie Vlinder avait été arrêté pour avoir distribué des pamphlets annonçant la journée de l'homosexualité lors du défilé anversoïsois du 1er mai. En 1983, après une longue procédure judiciaire, il fut finalement condamné pour outrage public aux bonnes moeurs.

28 juin 1980

Eén van de doelstellingen van de Rooie Vlinder was het radicaliseren van wat zij de 'burgerlijke' homobeweging noemde. Daarom werd eind 1979 aan de FWH en de diverse Franstalige groepen gevraagd het daaropvolgende jaar samen een nationale betoging te organiseren. Dit resulteerde in het komitee homo-lesbienedag '80, bestaande uit de Rooie Vlinder, de FWH, de lesbische groepen van de FWH, het Lesbisch Komitee '80, CCL-Info Homosexualité en de Groupe de Libération Homosexuelle (GLH).

Cette première manifestation 'nationale' se déroula à Bruxelles, le 28 juin 1980. L'International Lesbian and Gay Association (ILGA) avait en effet invité à faire de cette date une journée mondiale pour la libération de l'homosexualité. Il y avait encore une nouveauté: les principaux mouvements belges s'étaient concertés pour mettre au point une plateforme commune de revendications. Mais les discussions là-dessus furent très difficiles.

Het grootste struikelblok was de eis van de Rooie Vlinder om de onvoorwaardelijke schrapping van alle seksuele leeftijdsgrenzen uit het Strafwetboek op te nemen in het platform. Na heel wat overleg bereikte

men tenslotte een akkoord over de volgende formulering: 'voor het recht van jongeren en kinderen op de beleving van hun eigen seksualiteit, ongeacht de leeftijd van hun partner'. Dit werd aangevuld met: 'veroordeling van alle seksueel machtsmisbruik of seksueel geweld'. Ook al werd het platform finaal door alle betrokken partijen goedgekeurd, toch gebeurde dat niet door iedereen van harte. Dit betekende concreet dat verschillende FWH-groepen zich niet achter het eisenprogramma konden scharen. En dat dus door die groepen niet echt gemobiliseerd werd.

Iedereen ging er echter vanuit dat de homo- en lesbiennedag een succes zou worden. Het werd immers toch georganiseerd door verschillende groepen, met diverse publieken (Nederlands- en Franstalig, homo's en lesbiennes). Er waren zelfs vanuit heel wat steden 'roze treinen' ingelegd. "Als je er op 28 juni te Brussel niet bij bent, terwijl over de gehele wereld anderen het in jou (sic) plaats doen, mag je je wel schamen, maar allang niet meer omdat je homo bent!"

Mais le 28 juin ne fut pas un succès. 1000 participants seulement à la manifestation, et près de 1500 personnes à la soirée dansante à l'Ancienne Belgique. Les lesbiennes étaient beaucoup plus nombreuses que les années précédentes, mais pas les francophones. L'armada hollandaise était absente à cause d'une manifestation analogue à Amsterdam. Et les mouvements progressistes ne faisaient guère acte de présence. En plus le mauvais temps (une pluie battante) y était certainement aussi pour beaucoup.

Il n'y avait donc pas mal d'explications. Pour les organisateurs les conclusions étaient claires: on retournerait à Anvers et au mois de mai.

9 mei 1981

Toch was de Lesbienne-Homodag 1981 op veel vlakken gewoon een herhaling van het jaar daarvoor.

Opnieuw werd het gebeuren georganiseerd door een comité dat het eisenplatform ondertussen zelfs al iets verder had uitgewerkt. En al was de opkomst (1500) wel iets hoger dan in Brussel, toch bleef zij beduidend lager dan tijdens de eerste editie in 1979. En weeral vielen eigenlijk vooral de afwezigen op.

On avait beau présenter ces manifestations comme joyeuses, ludiques mais aussi combattives, les

organisateurs ne pouvaient que constater qu'il y avait beaucoup plus de monde le soir. Il ne restait qu'à chercher une autre formule, mais en vain.

Ondertussen werd de homo- en lesbiennebeweging echter weer meer

in het defensief gedrongen. De Morgen en Pour onthulden dat de Rijkswacht ook een fichebestand van homo's en lesbiennes aanlegde. De Macho-sauna's werden gesloten en de eigenaars gearresteerd op beschuldiging van ontucht. Een Brugse adellijke rechter (bejaard en ongehuwd) weigerde in een echtscheidingszaak een homovader alle bezoekrecht aan zijn kinderen aangezien de "eiser het er niet voor over heeft, omwille van zijn kinderen aan zijn homofilie te verzaken". En de economische crisis maakte homo's en lesbiennes veel kwetsbaarder. *Et il y avait l'affaire Eliane Morissens. Cette institutrice d'une école provinciale avait participé à une émission de la RTB, dans laquelle elle avait avoué son lesbianisme. Quelques semaines plus tard la Députation Permanente de la province du Hainaut la destituait. Pendant des mois les actions se succédaient partout en Europe. Et en Belgique. Par exemple le 24 octobre 1981 se déroula à Mons le premier grand événement homo/lesbien public en Wallonie: une journée de l'homosexualité et du lesbianisme. Presque 1200 personnes ont participé à cette journée; une centaine d'entre elles distribuaient des pamphlets à la Grand-Place. Ces protestations n'eurent cependant aucun résultat.*

26 juni 1982, en daarna

In 1982 blies de FWH het organiserende eenheidscomité op, en trok het laken volledig naar zich toe. Financiële motieven - de opbrengst van de afsluitende fuif - hebben hierbij zeker een belangrijke rol gespeeld. Niet-aangesloten groepen, waaronder in de eerste plaats het Roze Aktiefrent (RAF) dat na de ontbinding van de Rooie Vlinder was opgericht, werden volledig buitenspel gezet.

Omdat wij vinden dat de onzichtbaarheid en onbespreekbaarheid van homoseksualiteit onze grootste vijanden zijn.
 Omdat wij alle domme vooroordelen en stereotypen willen doorbreken door aan iedereen te tonen hoe vrolijk en gevarieerd ons leven kan zijn.
 Omdat wij zien hoe de vijandigheid ons van alle kanten belooft en zelfs in deze tijd van crisis weer sterker de kop opsteekt.
 Omdat wij de enkele verworvenheden van de laatste jaren niet weer teloor willen zien gaan.
 Omdat wij niet meer terugwillen in de onzichtbaarheid, in de getto's en in de schuilkelders.
 Omdat er nog mensen ontslagen worden wegens homoseksualiteit (Eliane Morissens is een duidelijk, maar geen enig vb.).
 Omdat er nog meer slachtoffers zullen vallen indien de bonzen van het katholiek onderwijs hun hang naar beroepsverbod kunnen botvieren.
 Omdat de minister van nationale opvoeding zelfs niet over ons wil spreken.
 Omdat 372bis nog altijd niet afgeschaft is. Omdat de politici en vakbonden ons nog altijd vergeten.
 Omdat onze broers en zusters geëxekuteerd worden in Iran, gevangengezet worden in de Sovjetunie, niet toegelaten worden in de Verenigde Staten.
 Omdat er van ons verwacht wordt, dat we stil en geduldig en gelaten in de schaduw wachten (tot men ons weer eens naar de slachtbank leidt).
 Omdat men vindt dat wij provoceren als wij onze homoseksuele verlangens en gevoelens nog maar eventjes openbaar maken, terwijl de heteroseksualiteit dagelijks op straat, in de media, op film en televisie gedemonstreerd, gemanifesteerd en verheerlijkt wordt.
 Omdat er nog zoveel zwijgen en dulden en angst hebben, ook als ze onrechtvaardig behandeld en vernederd worden.
 Omdat ook nog na de coming-out „diskretie“ van ons verwacht wordt.
 Omdat de verdraagzaamheid slechts zover gaat als waar wij ons konformereren aan het heteroseksuele gedragspatroon en dit zeker niet relativeren.
 Omdat homoseksualiteit nog een wig drijft tussen ouders en kinderen.
 Omdat wij het beu zijn tot geduld aangemaand te worden en doodgezwegen te worden.
 Omdat wij niet in de marge en in een hoekje willen blijven wachten.
 Omdat wij niet noodzakelijk in een gezinnetje willen gestopt worden en geen mannetje en vrouwtje willen spelen.
 Omdat wij het beu zijn, ziek verklaard te worden en zelfs aan „behandelingen“ blootgesteld te worden.
 Omdat wij er genoeg van hebben, dat de paus en zijn bisschoppen, de ayatollah en zijn moellahs banbliksems over ons uitspreken.
 Omdat wij ook het zalvend medelijden en neerbuigende verdraagzaamheid afwijzen.
 Omdat het ons ergert, dat moraalridders en wetenschapsmensen en juristen en welzijnswerkers nu eens gaan bepalen wie wij zijn en hoe wij moeten leven.
 Omdat men er nog steeds in slaagt over gevoelens en relaties en seksualiteit te spreken alsof homoseksualiteit niet bestaat of een speciaal randverschijnsel is.
 Omdat wij solidair zijn met zoveel andere mannen en vrouwen die onderdrukt en gediskrimineerd worden.
 Omdat wij elke dag opnieuw onze angsten en onzekerheden willen overwinnen.
 Omdat wij zoveel excuses hebben om niet op te stappen (de carrière en de grootouders, de kollega's en het slechte weer), maar ze nu eens niet van stal willen halen.
 Omdat wij niet willen, dat weer eens alleen maar dezelfde zullen opstappen en de kastanjes voor ons uit het vuur halen.
 Omdat wij nooit meer beschaamd willen zijn.
 Omdat wij echt willen zingen : „glad tot be gay“.
 Omdat wij er op 9 mei willen bij zijn en vrij zijn.

Bob Cartier

**EN
 DAAROM
 BETOGEN
 WIJ**

Wolfstraat - Gent

uit "Een ander strand", Antwerpen, stichting Rozegeur, 1982, p 71

cover pamflet

foto Krist Demasure

La FWH décidait ensuite d'organiser une semaine homo/ lesbienne, avec la manifestation (le 26 juin à Anvers) comme point culminant. Un apogée qui n'enthousiasmait que 1000 personnes. Et ils étaient 3000 à danser le soir... La division et le malaise au sein du mouvement homo/lesbien devenaient de plus en plus clair.

En ging er in 1982 nog een betoging door, dan herleidde men het geheel het jaar daarop tot "Animatie op Korenmarkt" te Gent, terwijl men zich in 1984 helemaal terugplooidde binnen 4 muren, i.c. de Antwerpse Stadsfeestzaal. Het midden van de jaren '80 bleek uiteindelijk voor de homo- en lesbiënebeweging een moeilijke periode te zijn. Veel homo's en lesbiënes bleven wel actief, maar werkten eerder binnen bijvoorbeeld het Humanistisch Verbond, de Liga voor de Mensenrechten en rond AIDS, dan in homo/lesbische verenigingen. *Heureusement qu'il y avait quand même une victoire: le Sénat vota le 6 juin 1985 l'abrogation de l'art.372bis.*

épilogue: depuis 1990

Aan het eind van de jaren '80 werd de idee van een Roze Zaterdag opnieuw vanonder het stof gehaald. De FWH legde zo in 1988 en 1989 een autobus in zodat geïnteresseerden de manifestaties bij onze noorderburen konden meemaken. En het RAF lanceerde midden 1988 een oproep om het daaropvolgende jaar - 20 jaar na de Stonewallrellen en 10 jaar na 5 mei 1979 - nog eens een dergelijke evenement in te richten.

1989 n'était en fin de compte pas faisable, mais le comité De Roze '90 allait parvenir à ses fins, le 5 mai 1990. Environ 4000 personnes, dont la moitié venant des Pays-Bas, célébraient la messe - une nouveauté dans le programme -, marchaient dans le centre d'Anvers, assistaient au spectacle en plein air, faisaient la fête. Ce Samedi Rose avait été précédé par une polémique quant à l'opportunité d'une telle manifestation. Par exemple pour le Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) Antwerpen la réponse était négative, et il ne participait donc pas cette année-là.

Die discussie omtrent de bijdrage van een Roze Zaterdag aan de homo/lesbische emancipatie, omtrent de beeldvorming - en meer bepaald het beeld dat de media ervan geven - komt ook nu nog regelmatig terug. Anne Van Asbroeck (SP), de eerste Vlaamse minister van Gelijke-Kansenbeleid, sponsorde een TV-informatiespot. Haar opvolgster, Brigitte Grouwels (CVP), vindt zo'n stigmatiserend en vergeleek hem (bijna) met "een carnavalsstoet". In

1981 schreef men in de Homokrant: "We zijn fier op onze "afwijkingen" en ieder mag ze zien". Enkele jaren geleden werd nog maar eens gediscussieerd over het "rondparaderen in roze onderbroek".

En tout cas, le 8 mai prochain se déroulera de nouveau un Samedi Rose, organisé par le Belgian Lesbian and Gay Pride (BLGP). Après Anvers (1990), Gand (1992), Anvers (1994) et Bruxelles (1996, 1997, 1998) les participants obéiront encore une fois au slogan de 1997: 'En avant marche!'

Bart Hellinck

selectieve bibliografie

Bart Hellinck, "Na een echt kongres. Met sprekers en een verslag. Bijdrage tot de geschiedenis van de homobeweging in Vlaanderen (1953-1985)", Gent, UG, 1995, xii-278 p. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling)

de tijdschriften Rooie Vlinder, Infoma, Homokrant, De Janet, Homo- en Lesbiennekrant, Uitkomst, ZiZo

platform
homo-lesbiënedag 1981

- 1 De onmiddellijke afschaffing van art.372bis SWB, dat homoseksuele kontakten pas toelaat vanaf 18 jaar (heteroseks vanaf 16 jaar). Dit artikel is een uiting van de maatschappelijke onderdrukking van de homoseksualiteit, een belemmering van de ontplooiingskansen voor homoseksuele jongeren, een schending van de mensenrechten, en is een oorzaak van anti-homoseksuele intimidatie, chantage en terreur.
- 2 Het recht van jongeren en kinderen op de beleving van hun eigen seksualiteit, ongeacht de leeftijd van hun partner. Daarom is het huidige art.372 dat dergelijke kontakten verbiedt, ook als die door de partners in vrijheid gewenst worden, niet aanvaardbaar.
- 3 Veroordeling van alle seksuele machtsmisbruiken en geweld, waaronder verkrachting in al haar vormen zowel binnen als buiten de relatie, en veroordeling van incestueuze machtsmisbruiken..
- 4 Wettelijk verbod op diskriminatie van homo's en lesbiennes binnen de arbeidssituatie (geen beroepsverbod), woongelegenheden en school.
- 5 Geen benadeling van ongehuwden binnen de sociale wetgeving (werkloosheid), belastingswetten en erfrecht.
- 6 Verbod op alle mogelijke therapieën wegens zogenaamd afwijkend gedrag: hersenoperaties, aversie-therapieën, electro-shocks, chemische castratie, wat ook in ons land nog frekwent voorkomt.
- 7 Bescherming van privacy: stopzetting van het ficheren van homo's en lesbiennes door rijkswacht, politie en privé-databanken.
- 8 Geen enkele vorm van censuur meer.
- 9 Stopzetting van de negatieve kerkelijke houding t.o.v. seksualiteit in het algemeen en tegen homoseksualiteit in het bijzonder.
- 10 Lesbische moeders en homoseksuele vaders moeten het recht behouden zelf hun kinderen op te voeden na mogelijke scheiding. Homo's en lesbiennes moeten het recht hebben kinderen te adopteren.
- 11 Homo's en lesbiennes moeten het recht hebben kinderen op te voeden en te onderwijzen.
- 12 In het onderwijs moet seksualiteit vrij en zonder angst voorgesteld worden. Rolpatronen moeten afgebouwd worden en heteroseksualiteit, huwelijk en gezin niet meer als enig wenselijke levensvorm voorgesteld worden.
- 13 Mogelijkheid voor transseksuelen hun burgerlijke identiteit te veranderen.
- 14 Toevoeging van "seksualiteit" aan alle teksten, verdragen en dergelijke, die een verbod stellen op diskriminatie op basis van ras, geslacht, geloof of politieke overtuiging.
- 15 Internationale erkenning als politiek gevangenen van al diegenen die omwille van hun lesbisch- of homo-zijn van hun vrijheid worden beroofd, uitspraak in die zin door het internationaal recht, en door organisaties die zich inzetten voor het lot van gewetensgevangenen (Kommissie voor de Rechten van de Mens, Amnesty International, enz.).

revendications
Samedi Rose 1999

- 1 La discrimination à l'égard des gays et des lesbiennes doit être interdite par la loi, notamment en matière de logement et de travail, ou en milieu scolaire. La proposition de loi visant à interdire toute discrimination sur la base de la préférence sexuelle ou affective et actuellement examinée par la commission parlementaire présidée par le sénateur Lallemand, doit être soutenue. La discrimination sur la base de l'état civil et de la situation familiale doit en effet être interdite. Cette interdiction doit être inscrite dans la Constitution.
- 2 Les couples formés d'hommes ou de femmes doivent être légalisés par :
 - l'ouverture du mariage civil aux couples d'hommes et de femmes,
 - la création d'un registre de partenariat accessible à tous les couples, tant hétérosexuels qu'homosexuels.Les gays et lesbiennes ne peuvent être discriminés à l'occasion d'un divorce. Les homosexuels doivent avoir le droit d'avoir des enfants par adoption, et insémination artificielle pour les lesbiennes, et de les éduquer.
- 3 Les droits et obligations en matière sociale (chômage, assurance-maladie, pension) ou fiscale doivent être envisagés indépendamment de l'état des personnes (du point de vue matrimonial, familial) mais doivent au contraire être rattachés à l'individu en tant que tel.
- 4 La référence à la débauche ne doit plus figurer au Code pénal en manière telle que cette notion vague ne puisse plus servir de base à des poursuites contre les gays et les lesbiennes.
- 5 Une politique active d'émancipation et d'égalité des chances doit relever explicitement de la compétence d'un ministre ou secrétaire d'état ainsi que d'échevins, chaque fois avec la collaboration des organisations homosexuelles. Ces responsables doivent entre autres veiller à ce que :
 - un soutien structurel soit accordé aux organisations homosexuelles,
 - des campagnes d'information soient menées à tous les niveaux,
 - des moyens financiers suffisants soient dégagés en faveur d'une recherche scientifique sur la situation des gays et lesbiennes.La lutte contre la discrimination à l'égard des gays et lesbiennes doit relever explicitement de la compétence du Centre pour l'Égalité des Chances.

a a n w i n s t e n

- 6 Il est indispensable que les autorités mènent, en collaboration étroite avec les organisations homosexuelles et de prévention du sida, une politique globale et efficace contre le sida. L'éducation sexuelle et l'information sur le sida et les relations sexuelles à moindre risque doivent être pleinement dispensées à tous les groupes et couches de la population dès l'âge de 12 ans. L'éducation sexuelle et l'information, notamment la prévention du sida, doivent être basées sur une ouverture franche à l'égard de la manière dont la sexualité est vécue. Les organisations chargées de la prévention du sida, des soins et de l'accompagnement des séropositifs et malades du sida, doivent être financièrement soutenues par les autorités. Une loi doit interdire toute discrimination à l'égard des séropositifs et malades du sida.
- 7 Une information objective sur le mode de vie des gays et lesbiennes, de même que la culture qui leur est propre, est indispensable dans tous les réseaux de l'enseignement et dans la formation des enseignants. La thématique de l'homosexualité être totalement intégrée dans les objectifs assignés aux différents niveaux de l'enseignement secondaire. Enseignant(e)s et éducateurs(trices) doivent pouvoir exercer leur profession en vivant leur homosexualité de manière épanouie.
- 8 Le mode de vie et la spécificité culturelle des gays et lesbiennes ainsi que leurs organisations doivent être systématiquement pris en considération par l'ensemble des médias, notamment en leur accordant des tribunes libres.
- 9 Tous les cultes et organisations philosophiques doivent pleinement reconnaître la sexualité des gays et des lesbiennes. Ils doivent en outre se distancier officiellement de toute prise de position négative envers les gays et les lesbiennes.
- 10 Le mouvement d'émancipation des gays et lesbiennes en Belgique ne peut rester limité à la seule discrimination envers leur sexualité. Toute forme de discrimination, quelle qu'elle soit, doit être combattue. C'est pourquoi les organisations homosexuelles soutiennent le combat contre toute forme de racisme, xénophobie et sexisme ainsi que toute discrimination sur la base de l'âge, d'un handicap ou du statut sérologique. Le mouvement d'émancipation des gays et lesbiennes est résolument axé sur la dignité humaine, l'égalité et la solidarité.
- 11 Tous les gays et lesbiennes qui, en raison de leur préférence sexuelle, sont privés de leur liberté ou sont torturés, doivent être reconnus comme prisonniers politiques. Les textes, directives et traités internationaux qui condamnent la discrimination sur la base de la race, du sexe, de la foi ou des convictions politiques, doivent également viser la préférence relationnelle, affective ou sexuelle. Les frontières doivent s'ouvrir à ceux et celles qui doivent quitter leur pays en raison de leur préférence sexuelle.

Het homo/lesbisch cultureel en historisch erfgoed is uiterst kwetsbaar. Heel veel materiaal is al reddeloos verloren. Een heleboel andere stukken, momenteel misschien nog bewaard op zolders of in kelders, dreigt hetzelfde lot te ondergaan. Gelukkig heeft het Fonds Suzan Daniel al veel materiaal in veiligheid kunnen brengen. Hierna volgt een tweede overzicht van een deel van deze aanwinsten.

a r c h i v a l i a P a u l R a d e m a k e r s

fotograaf onbekend, uit Uitkomst, jg 1, nr 1, 1990, p 9

In het begin van de jaren '60 kwam Paul Rademakers in contact met het COC Vlaanderen van Walter Van Boxelaer. Daarop volgde een decennialang engagement in de homo- en lesbische beweging. Hij lag in 1968 aan de basis van het Gesprekscentrum in Antwerpen, en stimuleerde daarop de oprichting van groepen in heel wat andere steden. Paul Rademakers was verder een veel gevraagd panellid voor de vele voorlichtingsvergaderingen of teach-ins, die eind jaren '60 en begin jaren '70 overal te lande werden

georganiseerd. Hij was daarbij één van de eersten om openlijk als homo aan dergelijke forums deel te nemen. Later was hij jarenlang voorzitter van het Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) Antwerpen. Het door Paul Rademakers aan het Fonds geschonken materiaal is vooral enorm rijk betreffende de periode 1968-1972, toen op verschillende plaatsen heel wat nieuwe initiatieven werden ontplooid. Daarnaast zijn er documenten betreffende het COC Vlaanderen, GOC Antwerpen, Coördinatie Homofilie (CoHom), Infoma en de Federatie Werkgroepen Homofilie (FWH). En als gelovige bevatten zijn papieren ook stukken met betrekking tot bijvoorbeeld Homo & Geloof. (illustratie: foto uitkomst 1994)

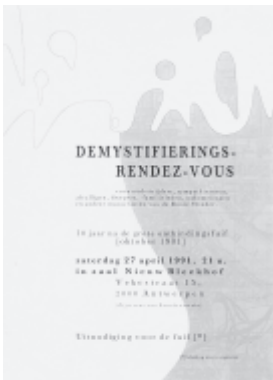
h o m o d o k A m s t e r d a m

Homodok ontstond in 1978 en is ondertussen één van de belangrijkste homo/lesbische documentatiecentra ter wereld. Onze Amsterdamse collega's ondersteunen de werking van het Fonds Suzan Daniel door het overdragen van dubbels uit hun collectie. Zo kwamen we in het bezit van heel wat internationale tijdschriften, grijze literatuur (bvb. thesissen), enz. Naar gelang de ontsluiting van de collectie van het Fonds Suzan Daniel vordert, zullen wij op analoge wijze de verzameling van Homodok helpen aanvullen.

a r c h i v a l i a J a n G o r i s

Bijna anderhalf jaar geleden overleed Jan Goris. De papieren van deze ex-militant van de Rooie Vlinder en het Roze AktieFront (RAF) werden ondertussen aan het Fonds geschonken. Zij documenteren zowel de

Rooie Vlinder (bvb. de reünie naar aanleiding van de tiende verjaardag van de ontbinding van deze 'socialistische aktiegroep voor de bevrijding van de homoseksualiteit'), de vzw Stichting Rozegeur (in 1982 uitgever van 'Een ander strand', zowat het geestelijk testament van de Rooie Vlinder), als de beginjaren van het RAF.

a r c h i e f v a n d e R o z e D r e m p e l

Eind januari wijzigde De Roze Drempel haar naam in Driekant, nadat al eerder de jongerengroep Het Goede Spoor besliste verder als &of door het leven te gaan. Meteen start een nieuwe fase in de rijke geschiedenis van deze Leuvense homo- en lesbiennegroep, die in 1969 als Leuvense Studentenwerkgroep Homofilie (LSWH) werd opgericht.

O p
be-

Dit rijke verleden vertaalde zich gelukkig ook in een uiterst waardevol archiefbestand, dat onlangs aan het Fonds in bewaring werd gegeven. Het eerste zicht lijkt het omvangrijke bestand nagenoeg de volledige drie decennia te belichten. Bijvoorbeeld de contacten met de Federatie Studentenwerkgroepen

Homosexualiteit (FSWH) en de erbij aangesloten groepen, die in 1969 mee aan de basis lagen van de oprichting van de LSWH, blijken goed gedocumenteerd. Analoog zijn er stukken in terug te vinden betreffende heel wat homo/lesbische initiatieven uit eigen land, van het eind van de jaren '60 tot nu. Vanzelfsprekend verduidelijkt het bestand vooral de werking van LSWH/De Roze Drempel/Het Goede Spoor, en hun interne werkgroepen, nevenorganisaties, projecten,... Ten slotte vervulden nog enkele honderden affiches deze bewaargeving.

a n d e r e v e r e n i g i n g e n

Andere schenkingen of bewaargevingen van of (deels) betreffende homo/lesbische organisaties, slaan op het voormalige GOC Homocentrum Gent; de eerste van de huidige lichte jongerenorganisaties Flik Flak (Antwerpen); het samenwerkingsverband van de diverse jongerengroepen Wel Jong Niet Hetero; de lesbiennegroepen Femeus en de Vrouwen OntmoetingsRuimte (VOR).

Daarnaast is er natuurlijk ook al een heleboel documentatiemateriaal (tijdschriften, folders, e.d.) in ons bezit gekomen. En meer persoonlijke archivalia.

a r c h i v a l i a A r t h u r V a n d e r L i n d e n

Vorig jaar overleed in Gent op 66-jarige leeftijd Arthur Vander Linden. Zijn zus, in 1980 co-auteur van 'Homofiele emancipatie in Vlaanderen', schonk ons zijn tijdschriftencollectie, persoonlijke briefwisseling en foto's, knipsel-mappen, boeken, en verschillende homo-erotische tekeningen, schilderijen en aquarellen van zijn hand.

Vanzelfsprekend zal dit heel persoonlijke materiaal slechts onder welbepaalde omstandigheden kunnen geconsulteerd worden. Het overgrote deel van het aan het Fonds Suzan Daniel overgedragen materiaal is trouwens voorlopig niet raadpleegbaar. Dat blijft zo tot de desbetreffende schenking of bewaargeving is verwerkt en geïnventariseerd. Enkel op die manier kan het Fonds Suzan Daniel, als uiteindelijke eindverantwoordelijke, een duidelijk zicht krijgen op de inhoud van het materiaal, en de beslissingen nemen die noodzakelijk zijn voor een maximale bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

acquisitions

Le patrimoine culturel et historique homo/lesbien est très vulnérable. Ainsi nombre de documents sont irrémédiablement perdus. Pas mal de pièces risquent de subir le même sort. Heureusement le Fonds Suzan Daniel a pu sauver bien du matériel. Voici le deuxième aperçu d'une partie de ces acquisitions.

l e s a r c h i v e s
P a u l R a d e m a k e r s

Paul Rademakers est un des pionniers du mouvement homo/lesbien en Flandre. Dès le début des années '60 il y fut très actif. Même si, en tant que président du Gespreks- en Onthaalcentrum (GOC) pendant des années, il était avant tout une figure anversoise, il a quand même encouragé et conseillé associations dans tout le pays. A l'époque il était aussi un des premiers homophiles à témoigner et à participer aux débats à visage découvert.

Ses papiers, qu'il a donnés au Fonds Suzan Daniel, documentent particulièrement la période 1968-1972. En ces années-là le mouvement homo/lesbien belge se renforçait avec beaucoup de nouvelles associations, qui ne se situaient plus seulement à Bruxelles et Antwerpen, mais aussi à Brugge, Leuven et Louvain-la-Neuve, Gent, Liège, Mechelen, Kortrijk, Hasselt,...

l e s a r c h i v e s
d u R o z e D r e m p e l

De Roze Drempel (depuis janvier '99: Driekant) fête cette année son trentième anniversaire. En effet, c'est en 1969 que quelques étudiants du KUL, inspirés par ce qui se passait aux Pays-Bas et aidés par la Paroisse Universitaire et des gens du Gesprekscentrum Antwerpen, ont fondé le Leuvense Studentenwerkgroep Homofilie (LSWH). Ces trois décennies se reflètent heureusement dans un fonds d'archives très riche, qu'on a jugé bon de déposer au Fonds Suzan Daniel. Les collaborateurs et collaboratrices nombreux de cette association ont conservé et soigné ce fonds pendant des années. Maintenant c'est au Fonds Suzan Daniel à y veiller.

Ces deux fonds d'archives contiennent bien évidemment de la documentation concernant de nombreuses initiatives homo/lesbiennes, parmi lesquelles des associations francophones comme l'Association d'Entraide Homophile (ADEHO), le Communauté du Christ Libérateur, CCL-Infor-Homosexualité, Main-Tenant, Regard Pluriel, le Mouvement Homosexuel d'Action Révolutionnaire (MHAR), Antenne Rose et Tels Quels, le Mouvement d'Action et de Solidarité des Homophiles (MASH), Recherche et Solidarité Etudiante sur l'Homophilie (RSEH),...

G a y M a g

A l'occasion du déménagement de Gay Mag, la rédaction nous a donné une collection considérable de périodiques gays nationaux et internationaux: environ cent titres, parfois un seul numéro, parfois des années entières.

l e s a r c h i v e s
A r t h u r V a n d e r L i n d e n

Le Fonds Suzan Daniel ne s'intéresse pas seulement aux archives des associations gaies/lesbiennes, mais aussi à celles d'un bar lesbien ou une discothèque gaie par exemple. Et aux documents plus privés. Après le décès, à l'âge de 66 ans, d'Arthur Vander Linden sa soeur nous a donné entre autres sa correspondance et ses photos personnelles. Cette vaste collection de lettres (d'amour) reconstitue deux de ses relations, pendant les années '60 et '70. Pour la même période il y a en plus un classeur avec aussi bien des petites annonces d'Arthur lui-même (et la correspondance qui en résultait) que ses réponses à d'autres PA.

Excepté les revues, ces documents ne peuvent pas être consultés avant l'inventoriage. En attendant le Fonds Suzan Daniel peut prendre toutes les précautions nécessaires afin de protéger la vie privée des personnes éventuellement mentionnées dans ces papiers.

Bart Hellinck

theses overzicht

Studenten werken hoe langer hoe meer rond homoseksualiteit/lesbianisme en aanverwante onderwerpen. Omdat deze onderzoeken nog al te veel aan ons aller aandacht ontsnappen, publiceren we nu een - beslist onvolledige - lijst verhandelingen van de voorbije twee academiejaren. In de toekomst blijven we dit zeker opvolgen, en keren we bovendien terug in de tijd.

Benedicte Severine, Homofilie, Gesubsidieerde Vrije Normaalschool Eeklo, 1998.

De Koker Petra, Sequentiële biseksualiteit bij de vrouw: overgang of terugkeer?, UG-Klinische psychologie, 1998

De Moor Katrien, Gender and sexuality in the prose of Allan Hollinghurst and Jeanette Winterson, UG-Germaanse talen, 1997

Denolf Wim, Tussen emancipatie en marktpenetratie: de invloed van commercialisering op homobladen en hun emancipatorische functies; een inhoudsanalytische vergelijking tussen commerciële en bewegingsgebonden homobladen, VUB, 1997

Desmedt Anja, De mogelijke rol van de psycholoog bij de begeleiding van de directe omgeving van mensen met HIV en Aids, UG-Psychologie, 1998

D'hondt Grietje, Homo- en lesboseksuele leerkrachten in een hetero-vanzelfsprekende onderwijsomgeving, UG-Moraalwetenschappen, 1998

Dierickx Sophie, Deviant seksueel gedrag: zedendelicten in Vlaanderen in de 2de helft 16de - 1ste helft 19de eeuw, UG-Geschiedenis, 1997

Dumont Magali, La représentation de l'homosexualité dans l'oeuvre cinématographique, ULB-Journalisme, 1997

Duron Bart, The love that dare not speak its name: cultuur-historische en filosofische reflecties op het discours van homoseksualiteit in het laat-Victoriaanse tijdperk toegepast op het leven en werk van Oscar Wilde, KUL-Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, 1998

Flanagan Michael J., Homosexuality and sexual fecundity: are the essential components of human sexual fecundity possible in a homosexual relationship?, KUL-Godgeleerdheid, 1997

Gordyn Paul, Een holebibeleid op school, UG-Vlaamse Examencommissie, 1998

Hellinck Bart, 'Une succession tardive': het Fonds Suzan Daniel vzw en de homo/lesbische archiefvormers, VUB, 1997

Hénin Véronique, It's all about fruits: lesbian reality in Jeanette Winterson's Oranges are not the only fruit, UCL-Philologie germanique, 1997

Hossaini Mariam, Approche du vécu relationnel de la jeune femme homosexuelle dans la société actuelle, ULB-Psychologie, 1997

Knaeps Dirk, Queer in America, Katholieke Vlaamse Hogeschool Antwerpen-Vertalers en Tolken, 1998

Maes Eva, Seksualiteit bij HIV-besmette personen en AIDS-patiënten, UG-Psychologie, 1998

Peeraer Maarten, Homoseksueel ouderschap: het gebergte tussen willen en kunnen, UG-Morele begeleiding, 1998

Peschon Brigitte, La "famille homosexuelle": étude de la parentalité chez le couple de même sexe, UCL-Sexologie, 1997

Quintijn Reine, De internationale vervoerovereenkomst over land - Het homohuwelijk - De gerechtsbrief, UG-Rechten, 1998

Renders Philip, Homoseksualiteit-homofobie: positie van de homoseksuele partner van een werknemer met betrekking tot voorstellen, Katholieke Vlaamse Hogeschool Antwerpen-Assistent in de Psychologie, 1997

Van Hoey Cindy, Hate crimes ten aanzichte van homoseksuelen en biseksuelen, UG-Criminologische wetenschappen, 1997

Van Nevel Katelijne, Solidariteit t.a.v. mensen met HIV/AIDS: invloed van kennis over de ziekte, perceptie van oorzaak en attitudes, UG-Psychologie, 1997

Vanooteghem Anja, Sex tegen betaling: een kaleidoscopische kijk op jongens- en mannenprostitutie, UG-Criminologische wetenschappen, 1997

Verhelst Bjorn, Media en minderheden: beeldvorming rond AIDS en homoseksualiteit, VUB, 1998

Vermos Leen, Televisie en minderheden: een cultivatie-analyse van de invloed van televisie op de beeldvorming rond homo's en vreemdelingen bij jongens, KUL-Communicatiewetenschappen, 1997

naar af

v v b a d

Het verschijnen van onze archief folder "Zorgen over archieven? Zorgen voor archieven!" is ook in archivistische middens niet onopgemerkt voorbijgegaan. Zo werd het Fonds Suzan Daniel door de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) - zowat de beroepsvereniging - gevraagd de folder tijdens een vergadering voor te stellen. We oogstten er alvast heel wat lof. En intussen blijkt deze publicatie, naar opzet en vorm een primeur, ook heel wat andere archiefinstellingen te inspireren.

s t r a a t e n p l a k k a a t

Onlangs besliste de Gentse gemeenteraad een straat te vernoemen naar de Belgisch-Amerikaanse schrijfster May Sarton. In het ondraaglijk besef 1 verscheen een uitvoerig artikel over deze dichteres, roman- en dagboekschrijfster, feministe en lesbienne, die op 3 mei 1912 geboren werd in Wondelgem, bij Gent.

Op 11 mei wordt, op initiatief van de gemeente Schaarbeek, een plakkaat opgehangen aan het voormalige huis (Vooruitgangstraat 407) van de schrijver Georges Eekhoud (1854-1927). Er is voor de gelegenheid wat muziek, een mini-concert en enkele toespraakjes voorzien. Ook Mirande Lucien, die onlangs haar proefschrift uitbracht (Eekhoud, le rauque. Lille, Presses Universitaires du Septentrion, 1999), zal van de partij zijn. Wie erbij wil zijn kan een uitnodiging bij het Fonds bekomen. Gewoon bellen, schrijven of mailen en uw naam en adres opgeven.

d e r k r e i s

Karl-Heinz Steinle laat de resultaten van zijn opzoekingswerk rond het Zwitserse Der Kreis (1940-1967) zien in het Schwules Museum in Berlijn. Der Kreis: Mitglieder, Autoren, Künstler, vanaf 23 april tot 25 juli. Mehringdamm 61. Open van woensdag tot en met zondag tussen 14 u en 18 u. Op donderdag is het museum open tot 21 u 's avonds en op zaterdag geeft een gids je nog wat meer uitleg. Er verschenen twee publikaties ter gelegenheid van de tentoonstelling bij Verlag Rosa Winkel. Een boekje van Karl-Heinz Steinle en een turf van 350 bladzijden van Hubert Kennedy.

foto Hans Soetaert

X - f i l e s

Le Fonds Suzan Daniel a enfin son propre mystère. En octobre dernier nous recevions un don de 10.000 francs. Sans aucune mention. L'adresse n'existe pas. Le numéro de compte - un numéro interne de La Poste - n'existe plus. L'annuaire ne nous aide pas. Cet anonymat - voulu ou non - nous a empêché de remercier le donateur ou la donatrice. Alors nous le faisons volontiers dans ce numéro de Het ondraaglijk besef. Bien sûr votre don aussi est le bienvenu. Le Fonds Suzan Daniel est le centre d'archives et de documentation homo/lesbien. C'est votre mémoire. Aidez votre mémoire! Soutenez-nous. Devenez membre.

Het Fonds Suzan Daniel heeft eindelijk ook zijn eigen mysterie: een onbekende schenk(st)er. Op het rekeninguitreksel staat geen boodschap. Het opgegeven adres bestaat gewoonweg niet. En het rekeningnummer - een intern nummer van De Post - wordt ondertussen al niet meer gebruikt. Daarom bedanken we graag via dit kanaal de - voorlopig? - onbekende persoon. Vanzelfsprekend is uw financiële bijdrage eveneens meer dan welkom. Als homo/lesbisch archief en documentatiecentrum is het Fonds Suzan Daniel immers ook uw geheugen. Help uw geheugen! Steun ons, ook financieel. Word lid. We rekenen op u.

à s a u v e r

Il y a encore beaucoup de matériel qui doit être sauvé. Aidez-nous. Vous avez du matériel concernant l'homosexualité ou le lesbianisme (brochures, affiches, cassettes, photos, lettres,...) et vous désirez vous en débarrasser? N'hésitez pas, contactez-nous.

r e d d i n g s b o e i

Het Fonds Suzan Daniel heeft al heel wat kunnen redden. Toch blijft het een peulenschil in vergelijking met de massa materiaal waarin het Fonds is geïnteresseerd. Materiaal dat er thuishoort. Materiaal dat het meer dan waard is, bewaard te blijven. Gooi dus a.u.b. voortaan niks meer zomaar weg. Geef ons eerst een seintje.

3	editoriaal
4	het fonds in 1999
5	miscellanea
7	samedi rose / roze zaterdag
14	aanwinsten
16	acquisitions
17	thesissenoverzicht
18	naar af

"Behalve zijn inspanningen voor de opbouw van de COC-bibliotheek, legde hij [Jaap van Leeuwen] een grote privé-collectie aan. 'Als ik weg ben, is dat allemaal voor het COC', zei hij regelmatig. Maar bij zijn dood in 1978 bleek er niets geregeld te zijn. De toenmalig algemeen secretaris van het COC, Rob Tielman, heeft de bijzondere collectie op het sterfbed van Van [sic] Leeuwen weten te redden uit handen van de familie die niet zoveel ophad met homoseksualiteit."

te lezen op de internetsite van het Homodok onder de rubriek "20 jaar Homodok"

"Meine Meinung ist, dass Männer in Dänemark im 18. Jahrhundert keinen Sex mit anderen Männern hatten. Und falls es dennoch vorkam, dann war das so selten und so wenig beachtlich, dass es keine gesellschaftliche Bedeutung hatte. Die Grundlage dieser Schlussfolgerung ist, dass die Homosexualitätstheorien, die behaupten, dass Homosexualität überall und in allen Epochen vorkomme, noch niemals bewiesen und verifiziert wurden. Wenn es Gesellschaften gibt, wo Männer und Knaben viel Sex miteinander haben (das antike Griechenland, das moderne New York), dann sollte auch anzunehmen sein, dass es Gesellschaften und Kulturen gibt, in denen Männer und Knaben einfach keinen Sex miteinander haben. Dänemark war bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts solch eine Gesellschaft. Ich möchte hinzufügen, dass die Forschungen von Jonas Liliequist in Bezug auf Schweden [zie bijvoorbeeld Jonas Liliequist, "State Policy, Popular Discourse, and the Silence on Homosexual Acts in Early Modern Sweden.", *Journal of Homosexuality*, vol. 35, nr. 3-4, 1998] zu dem gleichen Ergebnis kamen."

"Die Homosexualität kam nach Dänemark mit der Eisenbahn aus Berlin."

Wilhelm von Rosen, "Die schwule Geschichte Dänemarks bis zum Ersten Weltkrieg. Eine konstruktivistische Interpretation" in Manfred Herzer, editor, *100 Jahre Schwulenbewegung. Dokumentation einer Vortragsreihe in der Akademie der Künste, Berlin*, Verlag rosa Winkel, 1998, respectievelijk p. 199 en p. 195.

een wetenschapper ontdekt homoseksualiteit bij muizen

uit *Sek*, nr 5, mei 1988, p 12

*brochures boeken livres tijdschriften périodiques
krantenknipsels coupures de presse elpees albums
cd's disques compact cassettes videobanden dia's
diapositives photographies affiches vlaggen
drapeaux spandoeken banderoles prentkaarten cartes
postales brieven lettres promotiemateriaal documents*

FONDS

suzan daniel

homo/lesbisch archief en documentatiecentrum
archive et centre de documentation homo/lesbien

**we verzamelen alles ... bel, schrijf of mail ons
nous rassemblons tout ... n'hésitez pas à nous contacter**

postbus/boîte postale 569 B-9000 Gent 1 / Gand 1
suzan.daniel@skynet.be
09-223.63.74 (Anne) 09-223.58.79 (Bart)
rek. nr./n° de compte 068-2150156-81